

Η ΣΥΜΒΑΣΙΛΕΙΑ ΛΕΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Κεχαγιά ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 15 ὑπὸ ἡμερομηνίαν 15 Ἀπριλίου φύλλῳ τῆς Ἑστίας δημοσιευθεῖσα ἐπιγραφή ἐκ τῶν τειχῶν τῆς Θεσσαλονίκης εἶνε ἀξία πολλοῦ λόγου ὑπὸ ἐποψίν ιστορικῆν. Καὶ εἶχε μὲν αὕτη ἐκδοθῆ ἤδη καὶ πρότερον οὕτως, ὥστε οἱ πρότερον αὐτὴν ἐκδόντες, ἰδίως δὲ ὁ κ. Μιχαὴλ Χατζῆ Ἰωάννου ἐν τῇ Ἀστυγραφίᾳ τῆς Θεσσαλονίκης, ἠδυνήθησαν νὰ διαφωτίσωσι τὰ ἱστορικὰ γεγονότα τὰ συνδεόμενα πρὸς τὴν γενομένην ἀνκαίνισιν τῶν τειχῶν τῆς Θεσσαλονίκης ἀρχομένου τοῦ δεκάτου αἰῶνος, περὶ ἧς ποιῆται λόγον ἡ ἐπιγραφή. Ἄλλ' εἶνε ἄπορον πῶς οἱ πρὸ τοῦ κ. Κεχαγιά δημοσιεύσαντες τὴν ἐπιγραφὴν παρεγνώρισαν τὴν ὀρθὴν ἀνάγνωσιν τῶν λέξεων τῶν ἐπομένων εἰς τὰ ὀνόματα τοῦ Λέοντος καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ὅρθως δ' ἀναγινώσκει τὰς λέξεις ταύτας ὁ τελευταῖος τῆς ἐπιγραφῆς ἐκδότης τῶν αὐταδέλφων καὶ αυτοκρατόρων καὶ φιλοχριστῶν ἡμῶν βασιλέων, ἐν ᾧ οἱ πρὸ αὐτοῦ τὴν ἐπιγραφὴν δημοσιεύσαντες ἔγραψαν τοῦ αὐταδέλφου καὶ αυτοκράτορος καὶ φιλοχριστοῦ ἡμῶν βασιλέως. Τὸ πανορισίον τὸ συνοδεῦον τὴν διατριβὴν τοῦ κ. Κεχαγιά οὐδεμίαν ἐπιτρέπει ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ ὀρθοῦ τῆς ἀναγνώσεως αὐτοῦ, ἢ ἄλλως ἀπαιτεῖ καὶ αὐτὴ ἡ εὐλόγιστος τῆς ἐννοίας.

Ἄλλὰ καὶ ἱστορικῶς εὐρίσκεται ὀρθὴ τοιαύτη ἀνάγνωσις, ἀποδεικνύουσα τὴν συμβασιλείαν τοῦ αυτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886—912) καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀλεξάνδρου. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι τὸ πλεῖστον παρεσιωπήθη τὸ γεγονός τοῦτο ὑπὸ τῶν ιστορησάντων τὰ κατὰ τὸν Λέοντα Βυζαντινῶν, ἀλλ' ἐπ' ἴσης παρατηρητέον, ὅτι ἡ ἐκ Θεσσαλονίκης ἐπιγραφή ἐπικυρόνει μόνον ἀσφαλίστατα, ἄλλως δὲ δὲν διδάσκει νῦν τὸ πρῶτον τὰ κατὰ τὴν συμβασιλείαν ταύτην, περὶ τῆς ὑποίας ἐξαφανίζεται διὰ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης πᾶσα τυχὸν ὑφισταμένη ἢ ἐκφρασεῖσα ἀμφιβολία.

Ἐκτὸς τῆς ἐπιγραφῆς τὴν συμβασιλείαν τοῦ Λέοντος καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐγνωρίζομεν ἤδη ἐκ τῶν νομισμάτων. Ἡδὴ ζῶντος τοῦ πατρὸς ἀμφοτέρων Βασιλείου τοῦ Μακεδόνα ἐκόπησαν νομίσματα φέροντα πρὸς τῇ εἰκόνι τοῦ Βασιλείου τὰς εἰκόνας καὶ τὰ ὀνόματα τοῦ Λέοντος καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου ὡς ζυγούστων (1). Ἄλλὰ καὶ ὅτε Βασιλεῖον τὸν Μακεδόνα, θανόντα τῷ 886, διεδέχθη Λέων ὁ Σοφός, βλέπομεν πλὴν νομισμάτων, ἐφ' ὧν παρουσιάζεται οὗτος μόνος, καὶ ἄλλα ἐφ' ὧν εἰκονίζονται ἀμφοτέροι φέροντες διάδημα καὶ κρατοῦντες ὄμοῦ τὸ λαβαρον καὶ ἐπιγραφόμενοι βασιλεῖς. Ὅρθως δὲ εἰκάσεν ἤδη ὁ Sauley, ὅτι ἡ ὑπαρξίς τῶν τοιούτων νομισμάτων ἀποδεικνύει ἀναμφηρίστως, ὅτι ὁ Ἀλεξάνδρος ἠξιώθη τῶν αυτοκρατορικῶν τιμῶν μετὰ καὶ τοῦ Λέοντος. Ἄλλ' ὁ Γαλάτης νομισματολόγος προσέθηκεν, ὅτι πιθανῶς ὁ Λέων, πρεσβύτερος ὢν καὶ μετ' ἀνυπομονησίας καραδοκῶν τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ, κατώρθωσε

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΒΙΚΤΩΡΙΑ
κατὰ τὸ ἑδδομηκοστὸν ἔτος αὐτῆς

τέλος τοῦτο, ὡς ἀποδεικνύουσι τὰ τε πολλὰ νομίσματα τὰ φέροντα μόνου τοῦ Λέοντος τὴν εἰκόνα καὶ ἡ κατὰ τὸν θάνατόν του ὑπ' αὐτοῦ ἀνάθεσις εἰς τὸν Ἀλεξάνδρον τῆς κηδεμονίας τοῦ ἀνηλίκου Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου. Διὰ ταῦτα ὑποτοπαίνει ὁ Sauley, ὅτι τὰ νομίσματα τὰ κοπέντα κοινῇ ὑπὸ τοῦ Λέοντος καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐχαράχθησαν κατὰ τὰς ἀρχὰς μόνον τῆς βασιλείας τοῦ Λέοντος καὶ πρὶν ἢ οὗτος ἀπαλλαγῇ τοῦ συνάρχοντος, εἰς ὄνειπτα ἀφῆκε μόνον τὸν τίτλον τοῦ βασιλέως, σιρήσας αὐτὸν τῶν λοιπῶν προνομίων τῆς βασιλείας, ἐν οἷς καὶ ἡ ἐπιγραφή τοῦ ὀνόματος καὶ

(1) F. de Sauley Essai de classification des suites monétaires byzantines. Metz. 1836 σ. 204 κ.έ.—J. Sabatier Description générale des monnaies byzantines. Paris. 1862. Τόμ. Β' σ. 109 κ. έ. ἴδ. καὶ Πίν. XLV ἀρ. 6—10

(2) F. de Sauley ἐνθ' ἀν. σ. 211.—J. Sabatier ἐνθ' ἀν. σ. 115. ἴδ. καὶ Πίν. XLIV ἀρ. 17—20.

τῆς εἰκόνας αὐτοῦ ἐπὶ τῶν αὐτοκρατορικῶν νομισμάτων.

Ἄλλὰ μετὰ τὴν ὀρθὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐκ Θεσσαλονίκης ἐπιγραφῆς πίπτει κατὰ μέγα μέρος ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ Sauley, καθότι ἀποδεικνύεται, ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἦτο καὶ ἑθεωρεῖτο συμβασιλεὺς τοῦ Λέοντος πολλὰ ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βασιλείου, ἤτοι μέχρι τοῦλάχιστον τοῦ 904, ὅτε ἀποσταλεῖς ὑπὸ τῆς βασιλείας εἰς Θεσσαλονικὴν Λέων ὁ Χιτζιλιάκης ἀνεκαίνισε τὴν πύλην, ἐφ' ἧς ἔχαρχθη ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐπιγραφῆ.

Ἄλλ' ἰδῶμεν τίνα περὶ τῆς συμβασιλείας ταύτης τοῦ Λέοντος καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου λέγουσιν οἱ Βυζαντινοὶ χρονογράφοι οἱ ἐξιστορήσαντες τὰ κατὰ τὸν Λέοντα καὶ τὸν Ἀλέξανδρον. Παράδοξον εἶνε, ὅτι οἱ πλεῖστοι τούτων οὐδένα λόγον ποιοῦνται περὶ τοιαύτης τινὸς συμβασιλείας, καὶ μόνον παρειβάγουσι τὸν Ἀλέξανδρον κατὰ τὸν θάνατον τοῦ Λέοντος ἀναλαμβάνοντα τῇ ἐντολῇ αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἢ μᾶλλον τὴν κηδεμονίαν τοῦ ἀνηλικίου υἱοῦ τοῦ Λέοντος, Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου. Κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν πρῶτος τῶν ἱστορησάντων τὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ συνεχίζων τὴν χρονογραφίαν Γεωργίου τοῦ ἐπιλεγόμενου Ἀμαρτωλοῦ ἀνώνυμος λογοθέτης, γράψας πιθανῶς περὶ τὸ 959, ὡς ἐξῆς παρέστησε τὰ κατὰ τὴν ἀνάβασιν τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς τὸν θρόνον· «Μαίψ δὲ μηνὶ ια' τελευτᾷ Λέων προχειρισάμενος Ἀλέξανδρον, τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βασιλέα... ἐκλιπαρήσας καὶ δεηθεὶς αὐτοῦ φυλάττειν τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κωνσταντῖνον.»⁽¹⁾

Περὶ τοὺς αὐτοὺς δὲ χρόνους ἔγραφεν ὁ συνεχιστὴς τοῦ χρονογράφου Θεοφάνους· «Μαίψ δὲ ια', ἡμέρα γ', ἰνδικτιῶνος ιε', τελευτᾷ Λέων ὁ βασιλεὺς, Ἀλεξάνδρῳ τῷ αὐτοῦ ἀδελφῷ τὴν βασιλείαν παραδούς...»⁽²⁾ Καὶ προσθέτει ὁ αὐτὸς κατωτέρω περὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου τὰ ἐξῆς· «ὁ οὖν Ἀλέξανδρος, καὶ παλαὶ τοῦτο ἔργον ἔχων, τὸ ἀβροδίατος εἶναι καὶ τοῖς κυνηγεσίαις προέχειν διὰ τὰς ὑπεροφίας τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Λέοντος καὶ μηδὲν βασιλείας ἔργον διαπράττεσθαι, ἀλλὰ τὸ τρυφᾶν καὶ ἀσελγείαις σχολάζειν ἡγαπηκῶς, μοιῶτατος ἄρξας οὐδὲν γενναῖον ἢ λόγου ἄξιον κατεπράξατο. Ἄμα γὰρ τῷ γενέσθαι μοινοκράτωρ κτλ...»⁽³⁾

Ὅπως ἀνάλογα εἶνε τὰ παρὰ Συμεῶνι τῷ Μαγίστρῳ καὶ Ἰωάννῃ τῷ Σκυλίτζῃ. Παρὰ δὲ τῷ κατὰ τὰ μέσα τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος γρά-

ψαντι Μιχαὴλ τῷ Γλυκᾷ οὐδὲ μνεῖα κἄν γίνεται τῆς βασιλείας τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀλλ' ἐν μεγάλῃ τῶν πραγμάτων συγχύσει ὡς ἄμεσος διαδοχὸς τοῦ Λέοντος παρουσιάζεται ὁ Κωνσταντῖνος. Τελευτῶντος δὲ τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος ἔγραψε Κωνσταντῖνος ὁ Μανασσῆς περὶ τοῦ Λέοντος τελευτῶντος τὰ ἐξῆς·

Καὶ συνιδὼν τὸν θάνατον καὶ τὴν τοῦ σκήνου λύσιν, κράτορας ἀναδείκνυσιν αὐτάνακτας αὐτάρχους Ἀλέξανδρον τὸν ἀδελφὸν καὶ παῖδα Κωνσταντῖνον... Καὶ προσθέτει κατωτέρω περὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου·

Ὁ γὰρ Ἀλέξανδρος τρυφαῖς ἐσχολακῶς καὶ πότοις καὶ μόνον τὸν γαργαλισμὸν τοῦ σώματος φροντίσας, ἄλλο δ' οὐδὲν κατὰ τὸν τηλικούτου κράτους οὐ δράσας, οὐ φβεγξάμενος, οὐ σχῶν κατὰ καρδίαν, ὡς ἄνθος ἔρρευσε ὑγρὸν ἐκμαρανθὲν ἡλίφ, καὶ τάχιον ἐξέλιπε νόσοις ταχεῖς φθίνας.

Καὶ Κωνσταντῖνος γίνεται μόναρχος, μοινοκράτωρ κτλ. ⁽¹⁾

Τὰ δὲ παρὰ τῷ Ἰωῆλ βραχέα φαίνονται ἀπορρέοντα ἐκ τοῦ χρονικοῦ τοῦ ἀνωλύμου λογοθέτου· «κοιλιακῶ δὲ νοσήματι περιπεσὼν (ὁ Ἰωῆλ) τελευτᾷ προχειρισάμενος Ἀλέξανδρον τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν, πολλὰ δεηθεὶς αὐτοῦ φυλάττειν τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κωνσταντῖνον» ⁽²⁾

Κατὰ ταῦτα πᾶσαι αὗται αἱ πηγαὶ οὐ μόνον βασιλευόντος τοῦ Λέοντος οὐδεμίαν ποιοῦνται μνεῖαν τῆς συμβασιλείας τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀλλὰ, ὡς ἔξεστιν ἰδεῖν ἐκ τῆς παραθέσεως τῶν σχετικῶν χωρίων, ἢ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Λέοντος ἐπὶ τὸν θρόνον ἀνάβασιν τοῦ Ἀλεξάνδρου ὡς κηδεμόνος Κωνσταντῖνου τοῦ Πορφυρογεννήτου παρουσιάζεται ὡς πρώτη προχειριστὴς αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ θνήσκοντος βασιλέως. Μόνον δὲ τὰ τοῦ συνεχιστοῦ τοῦ Θεοφάνους ἠδύναντο νὰ θεωρηθῶσιν ἐν μέρει ὡς ὑποδεικνύοντα καὶ προτέραν αὐτοῦ βασιλικὴν ἀρχὴν διὰ τῶν λέξεων μοιῶτατος καὶ μοινοκράτωρ, εἰ καὶ ἡ τελευτῆ αὐτῆ λέξις καὶ ἄλλως εὔρηται παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ἄνευ τινὸς ἐκφραστικῆς ἀντιθέσεως ὡς δυναμένη ἴσα καὶ τὸ αὐτοκράτωρ, βασιλεὺς.

Ἄλλὰ πρὸς τὴν τοιαύτην ἐντελεῖ παρασιώπησιν τῆς συμβασιλείας τοῦ Λέοντος καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου ὑπὸ τῶν παρὰ Βυζαντινοῖς ἀπὸ τοῦ δεκάτου αἰῶνος μεσοῦντος μέχρι καὶ τοῦ δεκάτου τρίτου χρονογραφησάντων φαίνεται πως ἀντικειμενὸν ἐν καὶ μόνον χωρίον τοῦ Ἰωάννου Ζωναρά, ζήσαντος ἐπὶ Ἀλέξίου Α' τοῦ Κομνηνοῦ (1081—1118). Ὁ Ζωναρᾶς ἐν τῇ Χρονικῇ αὐτοῦ διηγῆσαι ὡς ἐξῆς διατυπώνει τὰ κατὰ τὴν ἀνάβασιν τῆς βασιλείας εἰς τὸν Ἀλέξανδρον ὑπὸ τοῦ Λέοντος θνήσκοντος· «τότε δὲ τελευτῶν τὴν αὐταρχίαν τῷ ἀδελφῷ κατέλιπεν Ἀλεξάνδρῳ καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ παραδέ-

(1) Ἰδ. Ed. de Muralt Χρονικὸν σύντομον... Γεωργίου Ἀμαρτωλοῦ μοναχοῦ. Ἐν Πετρούπολει. 1859 σ. 795, 1-6.

(2) Συνεχιστὴς Θεοφάνους ἐν ἐκδ. Βόννης σ. 377, 12 κ. ἑ.

(3) Αὐτόθι σ. 378, 18 κ. ἑ.

(1) Μανασσῆς ἐν ἐκδ. Βόννης σ. 5409 κ. ἑ.

(2) Ἰωῆλ ἐν ἐκδ. Βόννης σ. 56, 14 κ. ἑ.

»δωκεν, ἀξιώσας ἐπιμελεῖσθαι αὐτοῦ καὶ ἀναγεῖν βασιλικῶς καὶ αὐτοκράτορα καταλιπεῖν... »Αὐταρχήσας δὲ ὁ βασιλεὺς οὐτοσί οὐδὲν εἰκόσ »εἰργάσατο βασιλεῖ, ἀλλὰ τρυφαῖς καὶ θήραις »καὶ ἀσελγείαις ἐξέδωκεν ἑαυτὸν, τὰ δὲ τῆς »βασιλείας καὶ κοινὰ πράγματα ἀνθρώποις »ἀνέθετο ἀγύρταις καὶ τοῖς ἐκ τριόδων, οὓς πρὸ »τῆς μοναρχίας ἐπιρρήτων εἶχε πράξεων κοινωνοῦς κτλ.»⁽¹⁾

Καὶ ἡ μὲν ἐκ τῶν προγενεστέρων χρονογράφων ἐξάρτησις καὶ τοῦ Ζωναρᾶ εἶνε προφανής. Ἄλλ' ἐπ' ἴσης σαφῆς εἶνε ἡ ἀλλοία παρ' αὐτοῦ διατύπωσις τῶν πραγμάτων καὶ ἡ κατ' ἐξαιρέσιν πρὸς τὰς ἄλλας πηγὰς ἐν τῇ διηγήσει αὐτοῦ ὑπολανθάνουσα παράστασις τῆς βασιλείας τοῦ Ἀλεξάνδρου μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Λέοντος ὡς συνεχείας προτέρας αὐτοῦ ἀρχῆς καὶ οὐχὶ ὡς ἀπλῆς τὸ πρῶτον ἡδὴ ἐπερχομένης ἀναθέσεως εἰς αὐτὸν κηδεμονίας τοῦ ἀνήθου ἀνεψιοῦ. Εἶνε δὲ ἡ τοιαύτη ἐκθεσις τῶν πραγμάτων τοσοῦτῳ μᾶλλον ἀξία παρατηρήσεως ὅσῳ ὁ Ζωναρᾶς διὰ τε τῆς φράσεως ἐπιρρήτων εἶχε πράξεων κοινωτοῦς καὶ διὰ τῶν ἐν γένει περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἀλεξάνδρου λεγόμενων ἀποδεικνύεται ἥκιστα εὖνος πρὸς αὐτόν. Εἶνε λοιπὸν σαφές, ὅτι ὁ Ζωναρᾶς μόνος τῶν ἡμῶν γνωστών Βυζαντινῶν χρονογράφων εἶχε πιθανώτατα πρὸ αὐτοῦ καὶ ἄλλας πηγὰς διαφόρως τῶν ἄλλων μέχρις ἡμῶν περιωθειῶν παριστανούσας τὰ κατὰ τὴν διαδοχὴν τοῦ Λέοντος ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ πιθανώτατα μνημονεύουσας καὶ τοῦ γεγονότος, ὅτι καὶ πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Λέοντος ὁ Ἀλέξανδρος συνεβασίλευε μετὰ τοῦ Λέοντος, ἅτε ἡδὴ ὅτε ἐξῆν ὁ κοινὸς πατὴρ Βασίλειος ἀνακηρυχθεὶς ὑπ' αὐτοῦ συναύγουστος μετὰ καὶ τοῦ Λέοντος.

Ἀλλὰ τίς ὁ λόγος δι' ὃν τὸ σπουδαῖον τοῦτο γεγονός παρσιωπᾶται ὑπὸ τῶν ἄλλων Βυζαντινῶν χρονογράφων, παριστάνεται δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ὡς ἀπλοῦς κηδεμὼν τοῦ Κωνσταντίνου καὶ δὴ ὡς ἄδικος αὐτοῦ ἐπίτροπος, μελετήσας τὸν παραγκωνισμὸν αὐτοῦ; Τὸν λόγον τοῦτον νομίζω, ὅτι δυνάμεθα νὰ εὐρωμεν ἐξετάζοντες αὐτὴν τὴν φύσιν καὶ προέλευσιν τῶν πηγῶν, αἵτινες οὕτω παριστάνουσι τὰ πράγματα. Ἐχομεν προφανῶς πρὸ ἡμῶν σειρὰν χρονογράφων ἀμέσως ἢ ἐμμέσως συνδεομένων πρὸς αὐτὸν τὸν Κωνσταντῖνον τὸν Πορφυρογέννητον. Πρῶται δὴλα δὴ πηγαι, ἐξ ὧν ἀπορρέουσιν αἱ εἰδήσεις τῶν χρονικῶν ἄς κατελέξαμεν ἀνωτέρω πρὸ τοῦ χωρίου τοῦ Ζωναρᾶ, εἶνε ὁ ἀνώνυμος λογοθέτης καὶ ὁ συνεχιστὴς τοῦ Θεοφάνους. Ἄλλ' ὁ μὲν λογοθέτης, εἰ καὶ οὗτος δὲν εἶνε, ὡς ὑπέθετεν ὁ Muralt, ὁ γνωστός Συμεὼν ὁ ἐν

ἔτει 904 ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ὑπὸ τῶν Ἀράβων ἀλώσεως τῆς Θεσσαλονίκης μνημονουόμενος⁽¹⁾, εἶνε ὅπωςδὴποτε ἀνὴρ τὰ πρῶτα φέρων ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Πορφυρογεννήτου καὶ πάντως φίλια πρὸς αὐτὸν φρονῶν. Ὁ δὲ τὰ μετὰ τὸν Θεοφάνη γράψκς εὐρίσκατο εἰς ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον, ὅστις μάλιστα, ὡς ῥητῶς μαρτυρεῖται, καὶ αὐτῇ χειρὶ συνέταξε μέρος τοῦλάχιστον τῆς ἱστορικῆς ἐκείνης συγγραφῆς. Ἐκ τῶν δύο δ' ἐκείνων χρονογραφῶν, τῆς τοῦ λογοθέτου καὶ τῆς συνεχείας τοῦ Θεοφάνους, ἀπέρρευσαν καὶ αἱ ἄλλαι πηγαί, ἄς κατελέξαμεν, πλὴν τοῦ χρονικοῦ τοῦ Ζωναρᾶ. Ἄλλ' εἶνε προφανές, ὅτι οἱ κατὰ τοὺς χρόνους καὶ ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου ἱστορήσαντες τὰ τῆς βυζαντινῆς βασιλείας εἶχον καὶ διαθέσιν καὶ συμφέρον νάποκυψῶσι τὴν πλήρη ἀλήθειαν περὶ τῶν κατὰ τὸν Ἀλέξανδρον.

Λέγω δὲ ταῦτα, ἐπειδὴ ἀπαραγνώριστος εἶνε ἡδὴ ἀπὸ τῶν χρόνων καθ' οὓς ἐξῆν ὁ Βασίλειος μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου ἀντιθεσις τις, ἐξακολουθήσασα ἢ μᾶλλον ἐπιταθείσα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Λέοντος μεταξὺ Ἀλεξάνδρου καὶ Κωνσταντίνου. Τῆς παλαιᾶς δ' ἐκείνης μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν ἀντιθέσεως ἀπηχῆματα εὐρίσκωμεν παρὰ τοῖς συνεχισταῖς Γεωργίου τοῦ μοναχοῦ⁽²⁾ καὶ Συμεῶνος τοῦ μαγίστρου⁽³⁾. Παρὰ τούτοις, γινομένου λόγου περὶ τῆς γεννήσεως τοῦ Λέοντος ἐξ Εὐδοκίας τῆς Ἰγгерίνης, τῆς τρίτης συζύγου τοῦ Βασιλείου, ὁ Λέων λέγεται υἱὸς τῆς Εὐδοκίας καὶ τοῦ προκατόχου τοῦ Βασιλείου Μιχαὴλ ἔτι περιόρτος. Κατὰ ταῦτα δὲ ὁ Βασίλειος παριστάνετο ὡς λαβὼν εἰς γάμον τὴν Εὐδοκίαν οὕτως εἰπεῖν ἐπὶ λογαριασμῷ τοῦ Μιχαὴλ, ὁ δὲ ζῶντος ἀκόμη ἐκείνου ὑπὸ τῆς Ἰγгерίνης τεχθεὶς Λέων ἐθεωρεῖτο νόθον τέκνον τοῦ Βασιλείου. Μόνος δὲ γνήσιος αὐτοῦ υἱὸς ἡδύνατο νὰ θεωρηθῆ ὁ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βασιλείου γεννηθεὶς τῷ 871 ἢ 872 Ἀλέξανδρος. Τοῦτο δὲ καὶ λέγεται ῥητῶς παρὰ τοῦ συνεχιστοῦ Γεωργίου τοῦ μοναχοῦ, γράφων ταῦτα: « ἐγεννήθη δὲ Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς ἐκ τῆς τοῦ Ἰγгерος Εὐδοκίας, οὗτος » παῖς γνήσιος ὢν Βασιλείου.⁽⁴⁾»

Φανερὰ εἶνε τὰ ἐπακολουθήματα τῶν τοιούτων ἐν Βυζαντίῳ διαδόσεων, ἄς μεταβιβάξουσιν

(1) Ἴδε Ferd. Hirsch Byzantinische Studien. Berlin 1876 σ. 51 κ. ε.

(2) Ἴδ. ἐκδ. Βόννης (ἔπισθεν Θεοφάνους) σ. 835, 4 κ. ε. — Ἐκδ. Muralt σ. 747, 1 κ. ε.

(3) Ἴδ. ἐκδ. Βόννης (ἔπισθεν Θεοφάνους) σ. 681 13 κ. ε. — Σημειωτέον, ὅτι ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ τὸ ὄνομα Κωνσταντίνος ἐπανορθωτέον εἰς τὸ Λέων ἐν συγχρίσει πρὸς τὸ ἐν τῇ προηγούμενῃ σημ. ἀναγραφόμενον χωρίον.

(4) Ἐκδ. Muralt σ. 755, 3 κ. ε. Πρβλ. καὶ Rambaud L' empire Grec au dixième siècle. Paris. 1870 σ. 7.

(1) Ζωναρᾶς XVI, 14 ἐκδ. Dindorf.

εἰς ἡμᾶς καὶ αὐτοὶ οἱ ἄλλως εὐμενεῖς πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Λέοντος Κωνσταντίνου συγγραφεῖς. Ὁ Λέων, ἀναβὰς ἐπὶ τὸν θρόνον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς, ἄτε ὢν πρεσβύτερος, ἐπωφθλμία, ὡς εἰκός, τὸν Ἀλέξανδρον, ὃν ἡ κοινὴ γνώμη ἀνεγνώριζεν ὡς πορφυρογέννητον, οὐ μὴν ἄλλὰ καὶ ὡς μόνον γνήσιον υἱὸν Βασιλείου τοῦ Μακεδόνας. Τοῦτο βεβαίως σημαίνουσιν αἱ ὑπεροφίαι τοῦ Λέοντος πρὸς τὸν ἀδελφόν, περὶ ὧν ποιεῖται λόγον ὁ συνεχιστὴς τοῦ Θεοφάνους. Ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος, καίπερ ὢν καὶ μείνας νόμιμος συνάρχων τοῦ πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ, δὲν εἶχε τὰς ἀρετὰς ἐκείνας, δι' ὧν θὰ ἠδύνατο νὰ ὑπερισχύσῃ τοῦ πολλῶ ἀνωτέρου αὐτοῦ Λέοντος, εἰ καὶ ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἐν τῷ βυζαντιακῷ λαῷ φίλους εὐνοοῦντας αὐτὸν μαλλον ἐκείνου ὡς γέννηθέντα βασιλεύοντος ἤδη τοῦ πατρὸς καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μιχαήλ, εἰς ὃν αἱ κακκαὶ γλῶσσαι ἀνέφερον τὴν γέννησιν τοῦ Λέοντος. Αἱ ἡγεμονικαὶ ἀρεταὶ τοῦ Λέοντος ἐπεσκίασαν τὸν εἰς πότους καὶ κυνηγίαια ἐπιδοθέντα Ἀλέξανδρον, ὃ δὲ πρεσβύτερος ἀδελφός, καὶ χωρὶς νὰ στερήσῃ κατὰ τύπους τῆς βασιλείας τὸν νεώτερον, ἔριψεν αὐτὸν κατ' ὀλίγον εἰς λησμοσύνην. Διὰ τοῦτο βλέπομεν τὸν Ἀλέξανδρον ἐπιχαρασσόμενον ἐπὶ τῶν νομισμάτων καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιγραφῆς τῆς Θεσσαλονίκης ὡς συνάρχοντα, κατὰ τύπους τοῦλά-

χιστον, τοῦ Λέοντος. Ἀλλὰ μετὰ τὸ ἔτος 904, ὅτε ἀνεκαινίσθησαν τὰ τείχη τῆς Θεσσαλονίκης, δὲν εἴμεθα βέβαιοι ἂν ἐξηκολούθησε καὶ κατὰ τύπους συμβασιλεύων ὁ Ἀλέξανδρος. Ἴσως ἔκτοτε κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ Λέοντος ἡ ἀφάνειξ τοῦ Ἀλεξάνδρου προέβη ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ τολμήσῃ ὁ Λέων καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν νομισμάτων νὰ ἐξαλείψῃ τὸ ὄνομα τοῦ ἀδελφοῦ. Διότι τοῦτο νομίζω πιθανώτατος, εἰς τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ Λέοντος νὰ ποδώσωμεν τὴν χάραξιν τῶν νομισμάτων ἐκείνων, ἐφ' ὧν μόνος τοῦ Βυζαντίου αὐτοκράτωρ παρουσιάζεται ὁ Λέων. Κατ' ὀλίγον δὲ, συνεργούσης καὶ τῆς ὑπὸ τῶν ἱστοριογράφων τῆς αὐλῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ Λέοντος, τοῦ Κωνσταντίνου, ψευδοῦς παραστάσεως τῶν πραγμάτων, διεστράφη τελείως ἡ ἀλήθεια. Οὕτω δὲ παριστάνεται ὑπὸ πάντων, πλὴν τοῦ Ζωναρᾶ, ὁ Ἀλέξανδρος τὸ πρῶτον παρὰ τὴν κλίνην τοῦ ἐπιθανάτου Λέοντος ἀναλαμβάνων ὡς ἐπίτροπος τοῦ ἀνήθου Κωνσταντίνου τὴν βασιλείαν, ἢ ἄλλως μόνον ἐπὶ δεκατρεῖς μῆνας κατέσχεν, ἀπὸ τῆς 12 Μαΐου τοῦ 912 μέχρι τῆς 6 Ἰουνίου τοῦ 913, θανὼν ἐξ ἀποπληξίας μετ' ἄκρατον πολυφαγίαν καὶ πολυποσίαν ἐν ἡλικίᾳ ἐτῶν τεσσαράκοντα καὶ ἑνός.

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ.

Ἡ ΛΥΓΕΡΗ

Συνήχητα· ἴδε σ. 292

Γ'.

Οἱ πανηγυρισταὶ

Ἡ οἰκία τοῦ Παντελῆ Καινούριου ἦτο πλινθόκτιστος, μετρίου ὕψους καὶ ἀναλόγου πλάτους, μὲ αὐλὴν ἀπεριποίητον κ' ἕνα ἀχυρῶνα ὀπισθεν μὲ ξύλινον ἐξώστην πρὸς τὸν δρόμον εἰς τὸν ὑποϊονέφερε κλιμαξὶ χονδροειδῆς, ἔχουσα βαθυμίδας ἐκ κένδρου πεπαλαιωμένας καὶ ἀνωμάλους. Ἐὰ κονιάματα τῶν τοίχων ἦσαν ἀλλοῦ κρημνισμένα καὶ ἀλλοῦ ἐξοιδημένα ὑπὸ τῶν βροχῶν, ὡς ἐμβαλόμενα λευκὰ καὶ γαιώδη ἐναλλάξ, κί γωνίαι καταφαγωμέναι, οἱ στύλοι τοῦ ἐξώστου καὶ τὰ διαζώματα καὶ τὸ πάτωμα σητόθροστα ἡμίθραυστα ἢ ἐπικλινῆ. Κατ' ἀντιθεσιν ὅμως τὰ παραθύρα καὶ αἱ θύραι ἦσαν χυλονοθαμμένα, τὸ ἐσωτερικὸν ἐπιμελημένον, τὸ πάτωμα καθαρὸν, παντοῦ δὲ παρετάσσοντο ἐντὸς δοχείων πετρελαίου, ἡμίθραυστων ὑδριῶν, σκωριασμένων τυροβολίων καὶ ξυλίων χονδροειδῶν κιβωτίων παντοδαπὰ ἄνθη, πλούσια τὸ χρῶμα καὶ τὴν χάριν. Ἐδῶ ἐδέσποζεν ὁ βασιλικὸς ὕψ' ὄλας αὐτοῦ τὰς μορφάς, ἀπὸ τοῦ ἀγαπημένου σγουροῦ μέχρι τοῦ πλατοφύλλου, τοῦ ἐκπληττοντος μᾶλλον διὰ τοῦ μεγαλείου παρὰ διὰ τῆς εὐωδίας του· ἐκεῖ τὰ γα-

ρύφαλα εἰς στοίβας κοκκίνας ἢ χιονώδεις ἄλλοῦ ἢ ἀρμπυρόριζα, ὁ ἠδύσμος καὶ ἡ μαντζουράνα εἰς σμαραγδοῦντα καὶ εὐωδιαζοντα στρώματα. Κάτω τῶν παραθύρων ἐκρέμαντο εἰς ἀφθότους καὶ μακρὰς πλεξίδας χαλκοπρασίνους ὁ ἀμάραντος καὶ παραπλευρῶς τὸ μεταξάκι ἀντετίθετο καλλιτεχνικώτατα μὲ τὴν θριαμβευτικὴν κατέρυθρον ὄψιν του· εἰς τὰς γωνίας τοῦ ἐξώστου τὸ κρούσταλλον, περιβάλλον νανοφυεῖς κλώνους μὲ τὴν λευκαυγῆ μάζαν του μόλις ἐφαίνετο καθὼς καὶ γεράνι· τὸ βρωμόχορτον ἐπεδείκνυε τὰ χνοώδη φύλλα του μεταξὺ τῶν πλοκάμων τοῦ κισσοῦ, ὅστις ἀνήρχετο ἐπὶ τοῦ τοίχου κάτωθεν, περιέβαλλε τὸ περίστυλον τοῦ ἐξώστου καὶ ἀνερριχάτο ἀφθονος ἐπὶ τῆς στέγης. Οὕτω ἡ γηραλαία ὄψις τῆς οἰκίας ἐφαιδρύνετο· ἐμετρίαζετο ἡ σοβαρὰ καὶ τεθλιμμένη ἐκείνη ἐκφρασις, κ' ἀπαντωμένη εἰς τὰ πεπαλαιωμένα κτίρια ἢ ἐνόμιζε τις ὅτι ἐπίτηδες ἐγκατελείφη οὕτω ὑπὸ καλλιτέχου ἐνοίκου. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὰς ἰδέας τῶν χωρικῶν ἢ φιλόκαλος ἢ μὴ διακόσμησις μιᾶς οἰκίας φανερώνει τὰ μέλη καὶ τὰς διαθέσεις τῶν ἐνοίκων τῆς, καθὼς καὶ ὁ κατὰ τὴν ὄραν τοῦ γεύματος θόρυβος τὴν οἰκονομικὴν τῶν καταστάσεων, ὁ Παντελῆς Και-